

Felsőrácegrespuszta, Pálfa, 1902. november 2. – Budapest, 1983. április 15.

Ősei uradalmi juhászok és mesteremberek voltak, apja uradalmi gépész. Az elemi iskola négy osztályát Rácegrespusztán, a felekezeti népiskolában végezte. Családja 1912-ben elköltözött Simontornyára, az elemi iskola ötödik osztályát ott járta ki. 1913–1914-ben a dombóvári Állami Katolikus Főgimnáziumban kezdte középiskolai tanulmányait, majd két évig a bonyhádi Evangélikus Főgimnáziumban tanult. 1916-ban édesanyjával Budapestre költözött. A Munkácsy Mihály utcai gimnáziumban folytatta tanulmányait, 1917-ben átiratkozott az Izabella utcai kereskedelmi iskolába, ahol 1921-ben érettségizett. Az 1918–1919-es forradalmak magukkal ragadták. Eljárt a Galilei Kör előadásaira. A Tanácsköztársaság idején a Közoktatási Népbiztosság által szervezett agitátorképző iskola hallgatója. Szolnoknál csatlakozott a csepeli 22. vasasezred katonáihoz, velük együtt vonult vissza a románok elől Budapestre. A kommün bukása után a Vörös Segély kérésére vállalta, hogy pénzküldeményeket oszt szét a letartóztatott kommunisták családtagjai között. Az érettségi után a Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára iratkozott be, filozófia–művészettörténet szakra. 1921 végén arról értesült, hogy a segélyakciókban való részvétele miatt letartóztatás fenyegeti, emigrált; 1922-től 1926-ig Párizsban élt. Alkalmi munkákból tartotta fenn magát, kitanulta a könyvkötőmesterséget. Bölcsész akart lenni, ezért beiratkozott a Sorbonne-ra, ahol irodalmat, lélektant és szociológiát hallgatott; elvégzett egy újságíró tanfolyamot is. Kapcsolatba került Károlyi Mihállyal, Déry Tiborral és más magyar emigránsokkal, megismerkedett a francia szürrealizmus vezéralakjaival, Paul Éluard-ral, Tristan Tzarával és Louis Aragonnal; eljárt kávéházi asztalukhoz, részt vett tanácskozásaikon. 1926-ban tért haza, a Phoenix Biztosító Társaságnál helyezkedett el, majd 1938-tól a Magyar Nemzeti Bank sajtóreferense volt. A megélhetést biztosító tisztviselői munka mellett minden idejét az irodalomnak szentelte. Kassák, Déry és mások társaságában részt vett a Dokumentum című folyóirat szerkesztésében. 1928-ban jelent meg első verseskötete, a Nehéz föld. 1928-tól rendszeresen publikált a Nyugatban, de gyakran hozta írásait a kommunista szellemiségű Társadalmi Szemle és az erdélyi Korunk is. Egyik kezdeményezője és meghatározó személyisége volt a népi írók mozgalmának. 1933-ban Tolnában és Baranyában tett körútja alapján írt cikksorozatában beszámolt a dunántúli magyarság pusztulásáról, felhívta a figyelmet az egykézés mellett a német kisebbség körében terjedő birodalmi német befolyás veszélyeire is. Szintén személyes tapasztalatai nyomán írta meg a Puszták népe című szociográfiáját, amely először 1934-ben az akkor induló Válasz című baloldali folyóiratban jelent meg. 1932-ben perbe fogták, mert József Attila oldalán részt vett a kommunista Sallai Imre és Fürst Sándor halálos ítélete ellen tiltakozó röpirat szerkesztésében. 1934-ben Moszkvában részt vett a szovjet írók első kongresszusán. 1935-ben Móricz Zsigmond, Németh László és mások társaságában elment a Gömbös Gyulával való találkozóra, az „új szellemi front” jelszava azonban nem tévesztette meg, a náci Németország felé forduló hivatalos politika támogatására nem lehetett megnyerni. 1937. március 15-én jelen volt a Múzeumkertben a Márciusi Front megalakulásánál. Erdei Ferencsel, Féja Gézával, Kovács Imrével és Veres Péterrel aláírta a front Makói kiáltványát. Ez év őszén csatlakozott azokhoz az írókhoz, akik a parlamentben felolvasott nyilatkozatban tiltakoztak a népi írók, mindenekelőtt Féja és Kovács Imre bíróság elé állítása miatt. A második világháború

alatt bekapcsolódott a függetlenségi és népfrontmozgalomba. 1941. november 1-jén részt vett a Kerepesi temetőben, a Kossuth-mauzóleumnál rendezett tömegtüntetésen. 1942-ben tagja volt a Magyar Történelmi Emlékbizottságnak, aláírta annak felhívását. Rendszeresen írt a Szabad Szóba, tagja lett a szerkesztőbizottságnak. Támogatta azt a törekvést, hogy a Magyar Parasztszövetségnek legyen földmunkás szakosztálya. 1941 és 1944 között ő szerkesztette a Nyugat utódát, a Magyar Csillagot. 1944-ben, a német megszállás alatt, bujkálni kényszerült. A főváros ostromát Budán élte át. Nyomban bekapcsolódott a meginduló politikai életbe. 1945 áprilisától 1946 márciusáig tagja volt a Nemzeti Parasztpárt országos vezetését ellátó intézőbizottságnak. Ő irányította a párt budapesti szervezetének munkáját. 1945. április 2-án a budapesti népgyűlésen a nyolc kiemelkedő közéleti személyiség egyikeként, beválasztották az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe. 1945. november 4-től 1948. november 16-ig a Nemzeti Parasztpárt országos listájáról nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselő. 1946 tavaszán visszavonult a gyakorlati politizálástól mert júliusban kinevezték a Magyar Népi Művelődési Intézet elnökévé. Céljai megvalósításához nem voltak meg a feltételek, ezért 1948 májusában lemondott. Az irodalomban továbbra is jelentős szerepet játszott. 1945 tavaszán részt vett a Magyar Írók Szövetségének létrehozásában, amelynek 1957-ig elnökségi tagja is volt. 1945-ben az írók szakszervezetének vezetőségében is helyet kapott. 1946-ban Sárközi Mártával újraindította, és 1949-ig, megszűnéséig szerkesztette a Válasz című folyóiratot. Riportsorozatot írt a dunántúli földosztásról. Három kötetben megjelentek összegyűjtött versei. 1948 végétől már nemcsak a pártpolitikától, hanem mindenfajta közéleti szerepléstől távol tartotta magát, a kiépülő politikai önkényuralom körülményei között az alkotómunkát tartotta fontosabbnak. Ekkor fordul érdeklődése a színpadi művek felé. Sorozatban születtek történelmi drámái, az Ozorai példa, a Fáklyaláng és a Dózsa György, amelyekkel a nemzettudatot kívánta ébren tartani és formálni. 1953-ban a fordulat, az új szakasz politikájának meghirdetése reményekkel töltötte el. 1954-ben szerepet vállalt az újjászervezett, a nyitottabbá váló Hazafias Népfrontban, tagja lett az országos tanácsnak. 1956 nyarán – az enyhültebb légkörben – Bibó és mások lakásán időről időre összejött a régi parasztpárti vezetőkkel. 1956 októberében részt vett a Nemzeti Parasztpárt újjászervezésében, tagja lett a Petőfi Párt szellemi irányító testületének. Az Irodalmi Újság 1956. november 2-án leközölte Egy mondat a zsarnokságról című, 1950-ben írt versét. Az 1956. november 4-i szovjet katonai beavatkozás után a hallgatás évei következtek. Az MSZMP 1958. évi, a népi írókról szóló elítélő határozatában név szerint is keményen megbírálták. Később, ahogy enyhült a megtorlás, s a Kádár-rendszer is engedményeket tett, újra szerepet vállalt az irodalmi életben. Az 1960-as évektől a helyes nemzettudat, a nemzeti sorskérdések problémáival és a környező országok magyar kisebbségének gondjaival foglalkozott irodalmi alkotásaiban és publicisztikájában. A Szépirodalmi Könyvkiadó megkezdte életművének kiadását. A Magvető Könyvkiadó gondozásában elkészült Szellem és erőszak című, cikkeket és tanulmányokat tartalmazó kötetének terjesztését "internacionalista megfontolásból" életében betiltották, a könyv csak az 1980-as évek végén került a raktárakból a boltokba.